

GROOTSPRAAK?

Omwille van mijn volksgenoten, de broeders en zusters met wie ik mijn afkomst deel, zou ik bijna bidden zelf vervloekt te worden en van Christus gescheiden te zijn (Romeinen 9,3)

Israëlzondag – wat moet je er nog mee? We lijken verlegen met Israël. Het zorgt voor een steeds groter verdeeldheid. En de twistappel is natuurlijk het conflict tussen de staat Israël en de Palestijnen. Aan de ene kant heb je organisaties als Christenen voor Israël die kritiekloos de staat Israël verdedigt. Aan de andere kant mensen als ex-premier Dries van Agt die het geweld van diezelfde staat fel aanklaagt. En daartussen de gelovigen die het zo langzamerhand ook niet meer zo goed weten, maar wel wars zijn van scherpslijperij en zich dus van de zaak afkeren. In onze kerkorde belijden wij als Protestantse Kerk in Nederland onze *onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël*. Maar in de praktijk zakt die solidariteit weg.

Misschien kunnen wij in deze situatie van verlegenheid iets kunnen leren van Paulus. Hij worstelde ook met Israël. Weliswaar op een heel andere manier, in een heel andere tijd en vanuit een heel andere positie dan wij, al was het alleen maar omdat hijzelf ook Jood was. Maar toch worstelde ook hij. Zijn eigen volk was hem tegengevallen. Hij had verwacht dat zijn volksgenoten, net als hij, zouden zwichten voor de boodschap van Jezus. Wel een beetje vreemd, trouwens: zo'n teleurstelling bij iemand die zelf de volgelingen van Jezus nog had bestreden. Maar ja, dat zie je wel vaker bij bekeerlingen: die worden het felst. Zoals iemand die gestopt is met roken, maar die het nu ook niet meer kan verdragen dat zijn partner nog wel rookt. Zo worstelde ook Paulus met de houding die hij nu juist zo goed van binnenuit had gekend. Alsof hij worstelde met zijn eigen verleden. Hij komt er dan ook niet helemaal uit. Drie hoofdstukken lang schrijft hij er over in zijn Romeinenbrief als een dominee die maar blijft preken omdat hij zijn punt maar niet kan maken. Wat is nu de plaats van Israël in Gods plannen? Bij geen enkele mogelijkheid vindt Paulus rust. Maar in al die onrust weet hij één ding wel heel zeker: *je schrijft Israël niet af*.

Dat leek wél de houding in de christengemeente van Rome. Nu moet u weten dat de eerste christengemeenten een mengeling waren van Joden en niet-Joden. Aanvankelijk hadden de Joden zelfs de overhand. Logisch, want Paulus begon in elke stad zijn zendingswerk in de synagoge. Priscilla en haar man Aquila waren zulke Jodenchristenen. Ze hadden Rome in 49 n. Chr. moeten verlaten vanwege het edict van keizer Claudius dat Joden verbood om nog langer in Rome te wonen. Ze waren naar Korinte gegaan

waar op dat moment ook Paulus verleef. Daar was een hechte vriendschap tussen die drie ontstaan. Later waren Aquila en Priscilla naar Efese gereisd, maar toen Paulus zijn brief aan de Romeinen schreef waren ze kennelijk weer terug in de hoofdstad, want Paulus laat hen in zijn brief hartelijk groeten. Maar terug in Rome hadden Aquila en Priscilla een gemeente gevonden die anders was dan voorheen: de heidenchristenen voerden er de boventoon. En dat niet alleen: ze keken nu ook neer op de Joden. Vooral op de Joden die geen christen geworden waren. Er heerste een mentaliteit van: wij zijn het en wij weten het.

Paulus keert zich in zijn brief tegen die arrogante houding. De heidenchristenen van Rome moeten zich realiseren dat zij als vreemde takken geënt zijn op de wortel van Israël. Niet jij draagt de wortel, de wortel draagt jou. De Joden hebben de oudste rechten. Heidenchristenen moeten dan ook niet hoog van de toren blazen.

Maar Paulus gaat nog verder. Hij laat niet alleen zien hoezeer hij Israël liefheeft, maar ook hoever die liefde gaat. Hij zou er alles voor over hebben als zijn volksgenoten Jezus zouden gaan volgen. Alles – zelfs zijn eigen nieuwe leven in Christus. Omwille van zijn mede-Joden zou hij wel verbannen willen zijn uit de gemeenschap van God. 'Bijna' zegt onze vertaling: 'zou ik *bijna* bidden vervloekt te zijn' -, maar Paulus gebruikte dat woordje 'bijna' zelf niet. Hij *heeft* het God daadwerkelijk gebeden, zo staat er letterlijk.

'Nou, nou, Paulus! Zijn dat geen grote woorden? Is dat niet een beetje grootspraak? Schreeuw je nu niet een beetje boven jezelf uit?' Dat was de reactie toen ik deze week dit Bijbelgedeelte besprak op onze ouderenmiddag. Sommigen vonden de toon van Paulus wel wat aanmatigend, zo van: 'Kijk mij eens vroom zijn.' Daar heb ik thuis over nagedacht. Toch denk ik dat het Paulus ernst was. Ik heb daar twee aanwijzingen voor. Allereerst: Paulus heeft lijden en vervolging nooit geschuwd. Hij heeft een aantal keren gevangen gezeten en hij werd talloze malen vernederd vanwege het evangelie. Nooit is hij het uit de weg gegaan. Ik heb daar een voorbeeld van, en daarin zit de tweede aanwijzing ingevouwen.

Toen Paulus op zijn allerlaatste zendingsreis terugkeerde naar Jeruzalem werd hij onderweg een aantal keren gewaarschuwd door medegelovigen die zeiden dat zij een boodschap van de heilige Geest hadden. Die boodschap was: in Jeruzalem zou Paulus gevangenschap wachten. Hij moest dus maar niet gaan, vond iedereen. Toch ging Paulus. Maar ging hij daarmee niet in tegen de Geest? Nee, want die had alleen maar laten weten wat er zou gaan *gebeuren*, niet wat er van Paulus *verwacht* werd.

Hoe wist hij dan zo zeker wat hij moest gaan? Omdat hij de keuzemogelijkheid van wel of niet gaan had gelegd naast de naam van Jezus, en had geluisterd: wat past precies bij elkaar? Jezus en *niet* naar Jeruzalem gaan en het gevaar dus ontlopen. Of: Jezus en *wel* naar Jeruzalem gaan met het risico gevangen te worden genomen? Toen wist Paulus het: het laatste – dat past het best bij elkaar. Jezus is immers de dreiging ook niet uit de weg gegaan.

En daarom ging Paulus. En hij werd gevangen genomen. Sterker, hij werd op transport gezet naar Rome omdat de keizer zijn zaak moest beoordelen. En zo kwam hij voor het eerst in de stad met de gemeente waaraan hij ooit die brief had geschreven. In Rome heeft hij zijn rechtszaak moeten afwachten. Hoe dat afgelopen is, weten we niet, want daar eindigt het boek Handelingen dat er over vertelt. Maar mij gaat het hierom: Paulus was niet alleen een man van woorden, maar ook van daden. En ook bij die daden werd hij gedreven door de weg die Jezus was gegaan. Ergens schreef hij: 'Niet ik leef, maar Christus leeft in mij.' Dat was geen grootspraak, want hij heeft het laten zien - *met zijn leven*. Ik zie datzelfde vuur dan ook branden achter zijn woorden over Israël. Ik denk dat Paulus het heeft gemeend. Hij had zichzelf wel willen geven voor zijn volksgenoten, *omdat ook Christus zich zo had gegeven*.

Daarom denk ik dat wij nog iets kunnen leren van Paulus. Nog steeds waart er jegens Joden een superioriteitsgevoel door christelijke gelederen. Twee recente voorbeelden. Deze week stond in de krant dat een reformatorische stichting Joden tot het christendom wil bekeren. De directeur meent dat als een Jood sterft zonder dat hij zijn Messias kent naar de hel gaat. Tweede voorbeeld (ik heb hem al genoemd): Dries van Agt keert zich fel tegen de onderdrukking van de Palestijnen door de staat Israël. Zijn motief? 'Ik ben christelijk opgevoed,' zegt hij, 'en beschouw mezelf nog steeds als christen. Als christenjongen zie ik zo mateloos veel onheil in het Heilige Land dat ik daarmee niet leven kan.' Maar het morele superioriteitsgevoel dat uit beide voorbeelden spreekt duidt op een stuitend gebrek aan kennis van de eigen geschiedenis. Als iets het probleem in het Midden-Oosten veroorzaakt heeft, is het de geschiedenis van Europa. En dan moeten we niet alleen denken aan het antisemitisme dat in vrijwel alle grote kerken in Europa voorkwam, of aan de verschrikkingen van de Holocaust, maar ook aan de kolonisatie van de Arabische landen door de grote Europese mogendheden. En dan zullen wij ze na dat alles ook nog wel eens vertellen hoe het zit?! Niemand hoeft te twijfelen aan de oprechte bedoelingen van Van Agt en de genoemde stichting. Maar beide kunnen iets leren van de houding van Paulus.

Heidenchristenen past bescheidenheid jegens Israël - *zeker waar zij een beroep doen op hun geloof.*

De Joodse schrijver en vredesactivist Amos Oz schreef in een aantal leerzame artikelen over het Midden-Oosten-conflict dat de grondslag van het conflict fanatisme is. En de essentie van fanatisme ligt in de wens om andere mensen te dwingen tot verandering zonder zelf ooit te willen veranderen. Zo beschouwd kunnen we van Paulus nog iets leren: om de ander te winnen wilde hij zichzelf wel buitenspel zetten. Hij had het van Jezus.

VOORBEREIDING

Welkomstwoord

We zingen:

Ie-de-re nacht ver-lang ik naar U, o God,
ik hun-ker naar U met heel mijn ziel.
Ie-de-re dag ver-lang ik naar U, o God,
ik hun-ker naar U met heel mijn ziel.

we gaan staan

Stilte voor persoonlijke voorbereiding

Bemoediging en groet

- v.: onze hulp is in de naam van de Heer
g.: **die hemel en aarde gemaakt heeft**
v.: die trouw blijft tot in eeuwigheid
g.: **en niet laat varen het werk van zijn handen**
v.: Laten we bidden
door Jezus Christus, onze Heer
g.: **Amen**
v.: de Heer zij met u
g.: **ook met u zij de Heer**

Aanvangslied: **Psalm 122**

we gaan zitten

Over de dienst

Psalm 121

Bergen en nog eens bergen, ik zie er tegenop,
alleen maar onmogelijke dingen,
niet om overheen te komen,
blok aan m'n been, steen op m'n maag,
kansloos ben ik. (2x)

God, waar bent u?

Bent u een arm om me heen,
schouder om op te leunen.
of bent u nergens, gewoon nergens.
dommelt u in, ben ik slaapverwekkend voor u?

Onmogelijk, die mogelijkheid dat u er niet zou zijn,
dat u niet wakker zou liggen van mij,
onafscheidelijk van mij, onafscheidelijk van mij

als m'n eigen schaduw.

*Onmogelijk dat u niet mee zou gaan,
als ik op weg ben en naar huis kom,*

Onmogelijk dat ik niet thuiskom met u.
Onmogelijk. Onmogelijk. Onmogelijk.

ROND HET WOORD

Gebed van de zondag

Na het gesprek met de kinderen
(melodie gezang 28)

Wij steken de kaarsen aan
en gaan met de lampen hier vandaan.
Wij horen in eigen taal
verhalen van God en de mensen.
We zingen verwonderd een lied
dat God ons zijn vriendschap biedt.

Romeinen 9

1 Omdat ik één ben met Christus spreek ik de waarheid, en mijn geweten, geleid door de heilige Geest, is mijn getuige dat ik niet lieg: **2** ik ben diepbedroefd en word voortdurend door verdriet gekweld. **3** *Omwille van mijn volksgenoten, de broeders en zusters met wie ik mijn afkomst deel, zou ik bijna bidden zelf vervloekt te worden en van Christus gescheiden te zijn;* **4** omwille van hen, de Israëlieten, die God als zijn kinderen heeft aangenomen en aan wie hij zijn nabijheid, de verbonden, de wet, de tempeldienst en de beloften heeft geschonken; **5** omwille van het volk dat van de aartsvaders afstamt en waaruit Christus is voortgekomen. God, die boven alles verheven is, zij geprezen tot in eeuwigheid. Amen.

Romeinen 11

17 En als nu sommige takken van de edele olijfboom zijn afgebroken en u, loten van een wilde olijfboom, tussen de overgebleven takken bent geënt en mag delen in de vruchtbaarheid van de wortel, **18** dan moet u zich niet boven de takken verheffen. Als u dat doet, moet u goed bedenken dat niet u de wortel draagt, maar de wortel u. **19** Maar nu zult u tegenwerpen: 'Die takken zijn toch afgebroken zodat ik geënt kon worden?' **20** Zeker, ze zijn afgebroken vanwege hun ongeloof en u dankt uw plaats aan uw geloof. Wees daarom echter niet hoogmoedig, maar heb ontzag voor God: **21** als hij de

oorspronkelijke takken al niet heeft gespaard, zou hij u dan wel sparen?

Romeinen 16

3 Groet Prisca en Aquila, mijn medewerkers in de dienst aan Christus Jezus, 4 die voor mij hun leven op het spel hebben gezet. Niet alleen ik ben hun dankbaar, maar ook alle gemeenten van de heidenen. 5 Groet ook de gemeente die bij hen in huis samenkomt.

Lied van Priscilla

*Paulus, sinds ik jou heb ontmoet,
voel ik me fier, voel ik me vrij,
Wat jij me zei, raakte mij
en maakte mij een ander mens.
Ik leefde op. Leef nu intens.
Mijn oude leven is voorbij.*

Baas, knecht,
Griek, Jood,
man, vrouw.
In God en voor God zijn we gelijk.

*Maar wat lees ik nu?
Waar haal je 't vandaan?
Gezeur en flauw gezever.
'k Vind het nergens op slaan!
Dit moet en dat moet:
de man geen lang haar,
vrouwen niet kort.
Wat een kul man, bedaar!*

Baas, knecht,
Griek, Jood,
man, vrouw.
In God en voor God zijn we gelijk.

*Maar erger dan dat...
- waar haal je 't vandaan? -
een vrouw in de gemeente
moet maar zwijgen voortaan.
Wees toch voorzichtig,
want straks wordt jouw werk
'n eeuwigheid later
een wet voor de kerk.*

Baas, knecht,
Griek, Jood,
man, vrouw.
In God en voor God zijn we gelijk.

*Wat je ook zegt en wat je ook schrijft:
mijn liefde voor jou, mijn liefde die blijft.*

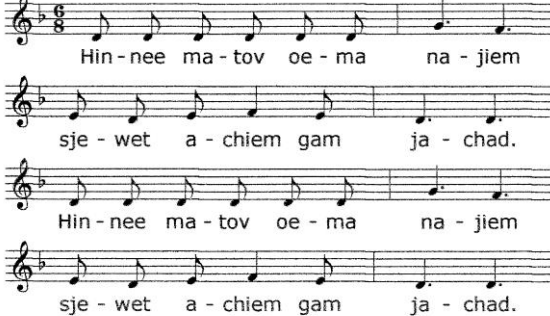
*Paulus, sinds ik jou heb ontmoet,
voel ik me fier, voel ik me vrij.
Wat jij me zei, raakte mij*

*en maakte mij een ander mens.
Ik leefde op. Leef nu intens.
Mijn oude leven is voorbij.*

Uitleg en verkondiging: Grootpraak?

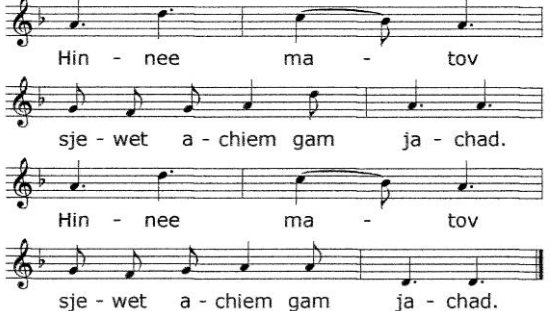
Zingen: Hinnah mah tov oemah naiem

Canon 1

Hin - nee ma - tov oe - ma na - jiem
sje - wet a - chiem gam ja - chad.
Hin - nee ma - tov oe - ma na - jiem
sje - wet a - chiem gam ja - chad.

Canon 2

Hin - nee ma - tov
sje - wet a - chiem gam ja - chad.
Hin - nee ma - tov
sje - wet a - chiem gam ja - chad.

GEBEDEN EN GAVEN

Gebeden

v.:zo bidden en zingen wij:

Houd mij in le-ven, wees Gij mijn red-ding,
steeds weer zoe-ken mijn o - gen naar U.

Stil gebed - Onze Vader

*Inzameling van de gaven bestemd voor kerk
& Israël.*

Slotlied: Gezang 488B (lied van de maand)

Zegen

A - men